

פרק 9

מחסנית ופרוצדורות

מבוא ונושאים בסיסיים

תוכנית מודולרית

- תוכנית שבנויה מחלקי קוד נפרדים המשולבים זה בזה
- מאפיינים:
 - נקודת כניסה אחת
 - נקודת יציאה אחת
 - מבצעים פעולה מוגדרת
 - נקראים פרוצדורות

יתרונות כתיבת קוד מודולרי

- קוד קצר יותר
 - לא צריך לחזור על חלקי קוד
 - שאלה למחשבה: האם אפשר לחזור על קטעי קוד ע"י פקודת jmp?

```
OpenComputer:
    jmp ReadPassword
    ...           ; Code for signing into computer
OpenEmail:
    jmp ReadPassword
    ...           ; Code for signing into email
ReadPassword:
    ...           ; Code for reading password from user
```

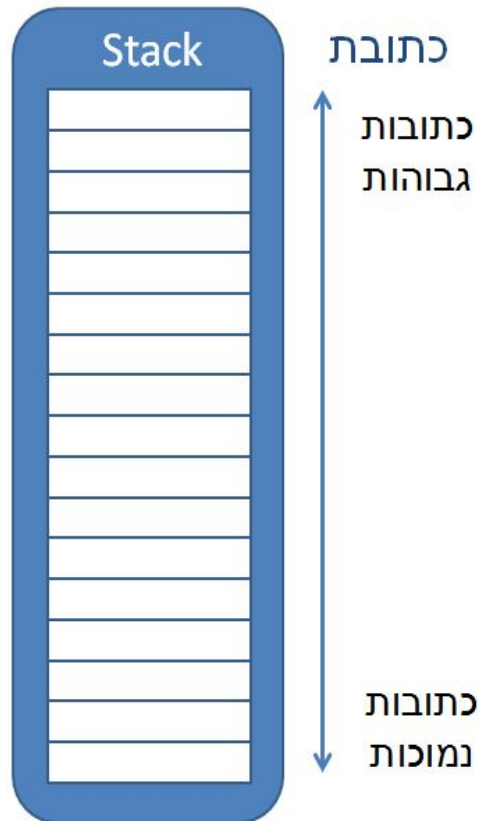
יתרונות כתיבת קוד מודולרי - המשך

- חלוקת הקוד לחלקים מקלה על מציאה ותיקון באגים
- קוד קצר ופשוט לקריאה:
- Call ReadPassword
- יכולת לשתף קוד
 - בין תוכניות
 - בין מתכנתים

חסרונות קוד מודולרי

- שיתוף קוד הוא פתח לבעיות
 - באגים
 - בעיות אבטחה
- יותר מסובך לכתוב קוד מודולרי
- דורש יותר משאבי מחשב
 - זיכרון
 - פקודות נוספות (כניסה ויציאה מפרוצדורה)

המחסנית Stack

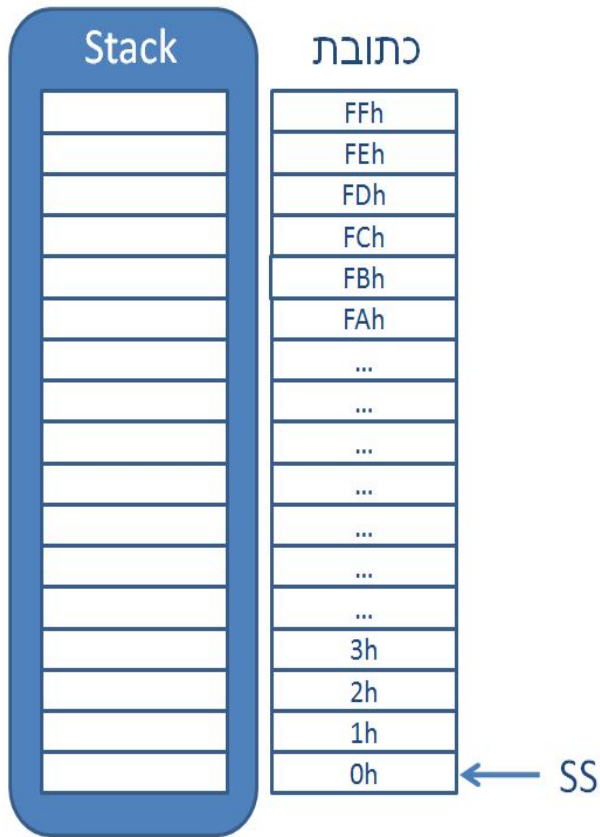

- סגמנט בזיכרון
- משמשת לאחסון לזמן קצר של:
 - משתנים
 - קבועים
 - כתובות
- כלי חשוב בעבודה עם פרוצדורות

הגדרת מחסנית בתוכנית

- `stack NumOfBytes`
- לדוגמה:
- `stack 100h`
- בדוגמה, כמה בתים יש במחסנית?

רגיסטרים של המחסנית

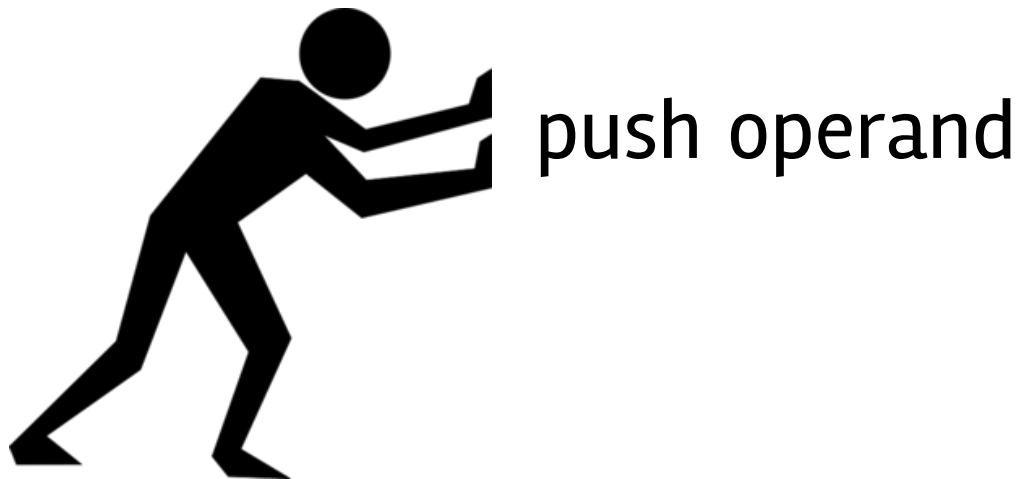
- **ss – stack segment**
 - מצביע על הכתובת הנמוכה ביותר במחסנית
- **sp– stack pointer**
 - מצביע על האופסט בתוך סגמנט המחסנית
 - בתחילת התוכנית ערכו שווה לגודל המחסנית
- **בעזרת הצירוף ss:sp אפשר להגיע לכל כתובת במחסנית**

הכנסה והוצאה של נתונים מהמחסנית

- המחסנית עובדת בשיטת LIFO – Last In First Out
 - הערך שנכנס אחרון הוא הראשון לצאת
- לפני הכנסת ערך למחסנית ערכו של sp יורד
- לאחר הוצאת ערך מהמחסנית ערכו של sp עולה
- פקודת push מכניסה ערך למחסנית
- פקודת pop מוציאה ערך מהמחסנית

פקודת push

- הכנסה של ערך למחסנית
- מה יבוצע?
 - ערכו של SP יירד בשתיים: $sp = sp - 2$.
 - ערכו של האופרנד יועתק למחסנית, לכתובת $ss:sp$.

פקודת push – המשך

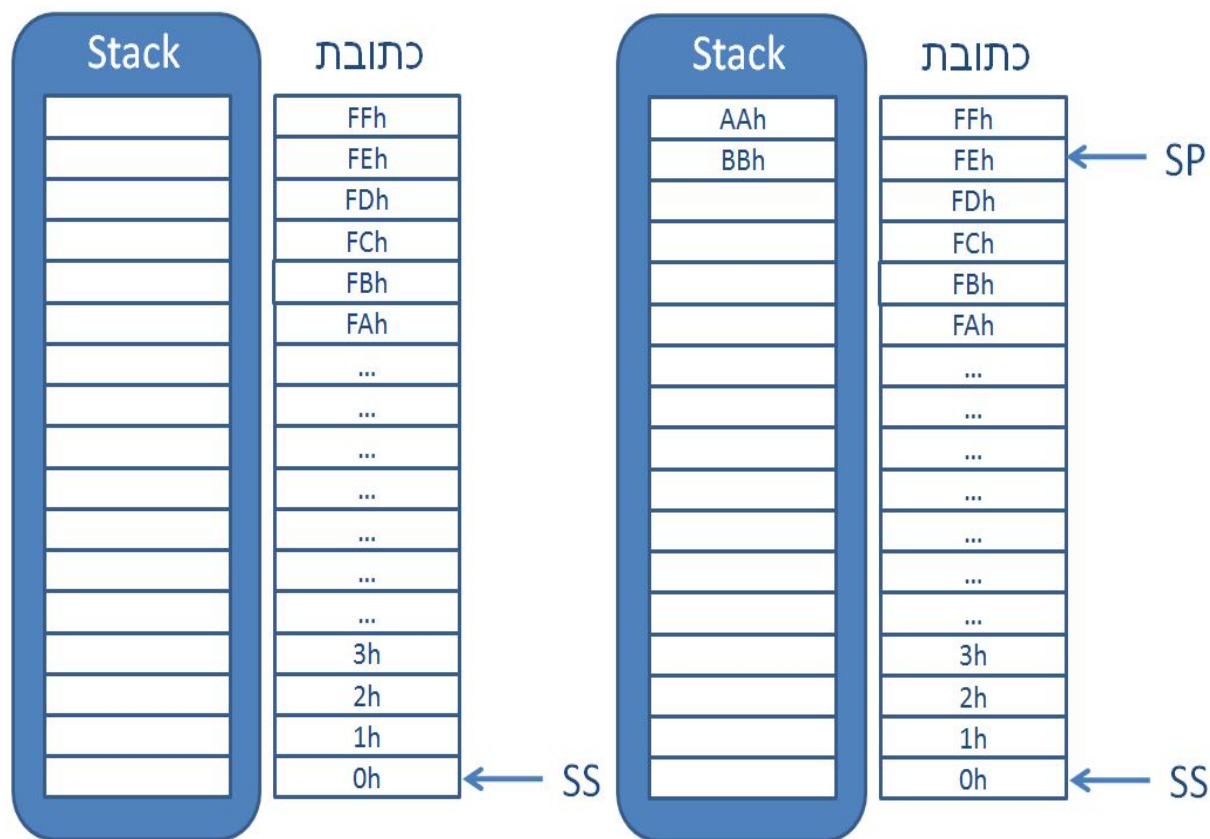
- אפשר לעשות push רק לערכים בגודל word
 - לדוגמה, הפקודה push al אינה חוקית

push	5h
push	ax
push	ds
push	var

פקודת push – המשר

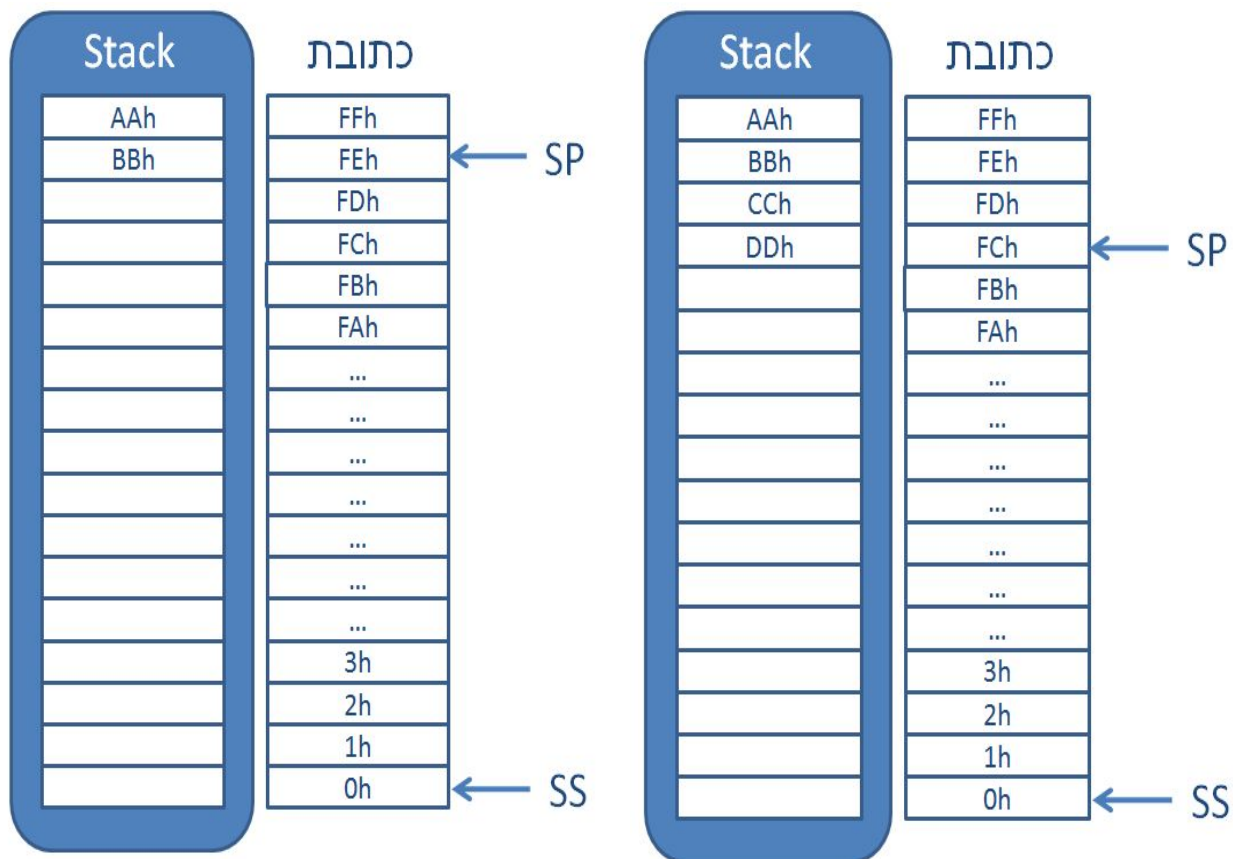
- מה יהיה מצב המחסנית אחרי הפקודות הבאות?

```
mov     ax, 0AABBh
push    ax
```


פקודת push – המשך

push 0CCDDh

פקודת pop

- הפקודה ההפוכה ל-push
- הוצאה של מילה מהמחסנית והעתקה שלה לאופרנד
- מה יבוצע?
 - מילה מראש המחסנית תועתק לאופרנד
 - ערכו של sp יעלה ב-2

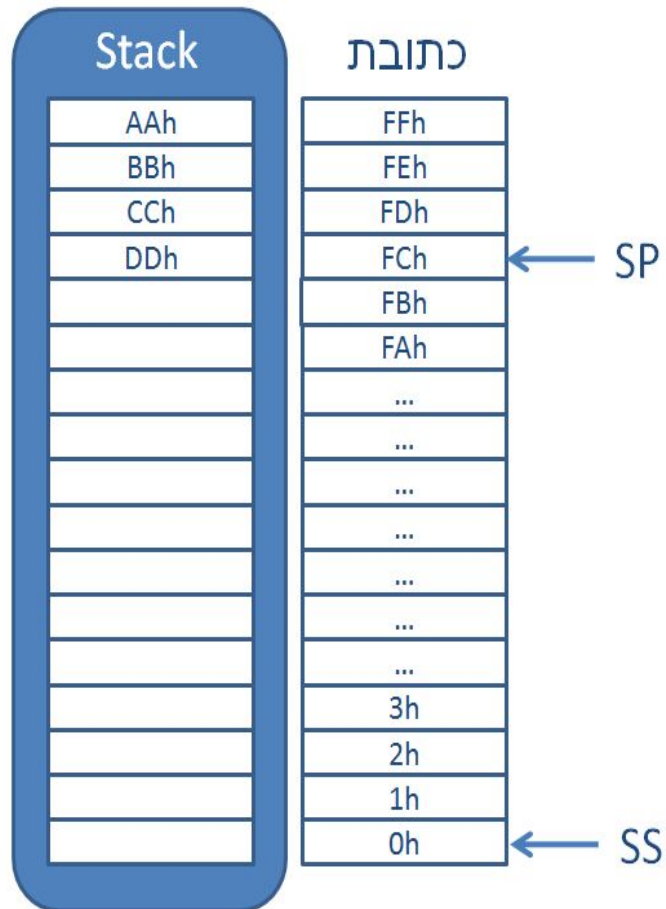
pop operand

פקודת pop – המשך

- האופרנד חייב להיות בגודל מילה
 - pop al ;illegal
- אסור לאופרנד להיות קבוע
 - pop 5h ;illegal

pop	ax
pop	cs
pop	var

פקודת סקס-המשך

- נתונה מחסנית. מה יקרה לאחר הפקודה הבאה?

`pop bx`

ערכו של `bx` יהיה `0CCDDh`, ערכו של `sp` יעלה בשתיים ויהיה שווה `0FEh`

האם פקודת סקס מוחקת את הערכים מהמחסנית?

מחסנית – תרגילים

- הגדירו מחסנית בגדלים שונים. 10h, 20h. ראו כיצד משתנה ערכו של sp עם תחילת ההרצה.
- הכניסו את הערך 1234h לתוך ax. בצעו push של ax. איך השתנה sp? הסתכלו על הזיכרון שבמחסנית ומיצאו את הערך שדחפתם.
- בצעו pop למחסנית לתוך ax. איך השתנה sp? הסתכלו על הזיכרון שבמחסנית – האם הערך 1234h נמחק?
- בצעו push לערך 5678h. האם עכשיו נמחק הערך 1234h?
- העתיקו את ax לתוך cx בעזרת המחסנית ללא שימוש בפקודת mov.

- מה הופך "סתם" קטע קוד לפרוצדורה?
 - קוראים לפרוצדורה באמצעות הפקודה call.
 - אפשר להעביר פרמטרים לפרוצדורה.
 - לפרוצדורה יש מנגנונים להחזרת תוצאות העיבוד.
 - פרוצדורה יכולה ליצור משתנים מקומיים (שמשמשים את הפרוצדורה בלבד) ולהיפטר מהם לפני החזרה לתוכנית הראשית.

מבנה של פרוצדורה

- פרוצדורה מוגדרת תמיד:
 - או בתחילת סגמנט הקוד
 - או בסוף סגמנט הקוד
- להלן שלד של פרוצדורה:

```
proc      ProcedureName
...      ; Code for something that the procedure does
ret      ; Return to the code that called the procedure
endp     ProcedureName
```

הפרוצדורה "SecretProc"

```

IDEAL
MODEL small
Stack 100h
DATASEG
digit db 10 dup(1)

CODESEG

proc SecretProc
    xor  al, al
    mov  cx, 10
SecretLoop:
    mov  [bx], al
    inc  bx
    loop SecretLoop
    ret
endp SecretProc
    
```

- מה מבצעת הפרוצדורה הבאה?
- העתיקו, הריצו וצפו בשינויים בערכו של ק' במהלך הריצה
- תרגיל מחקר: מה עושות פקודות `call`, `ret`?

```

start:
    mov  ax, @data
    mov  ds, ax
    mov  bx, offset digit
    call SecretProc
exit:
    mov  ax, 4C00h
    int  21h
END start
    
```

פקודת call

- נחקור מה מבצעת פקודת call
- בתוכנית הקודמת, נשנה את שם הפרוצדורה מ-SecretProc ל-ZeroMemory ונבצע קריאה:
- call ZeroMemory
- לפני הקריאה ip=12h

DOSBox 0.74, Cpu speed: max 100% cycles, Frameskip 0, Program: TD

File Edit View Run Breakpoints Data Options Window Help

[I]-CPU 80486

```
#baseproc#start: mov ax, 0data
cs:000B B87B08 mov ax, 087B
#baseproc#22: mov ds, ax
cs:000E BED8 mov ds, ax
#baseproc#24: mov bx, ds
cs:0010 8CDB mov bx, ds
#baseproc#25: call ZeroMemory
cs:0012 E8EBFF call #baseproc#zeromemory
#baseproc#exit: mov ax, 4c00h
cs:0015 B8004C mov ax, 4C00
#baseproc#28: int 21h
cs:0018 CD21 int 21
cs:001A 0000 add [bx+si], al
cs:001C 0000 add [bx+si], al
cs:001E 0000 add [bx+si], al
```

ax 087B c=0
bx 087B z=0
cx 0000 s=0
dx 0000 o=0
si 0000 p=0
di 0000 a=0
bp 0000 i=1
sp 0100 d=0
ds 087B
es 0869
ss 0882
cs 0879
ip 0012

es:0000 CD 20 7D 9D 00 EA FF FF = 34 0
es:0008 AD DE 32 0B C3 05 6B 07 i 20 k
es:0010 14 03 28 08 14 03 92 01 70 00 00 00
es:0018 01 01 01 00 02 04 FF FF 00 00 00 00
es:0020 FF FF FF FF FF FF FF FF

ss:0100 52FB
ss:00FE 0000
ss:00FC 05C3
ss:00FA 0A95
ss:00F8 0000

F1-Help F2-Bkpt F3-Mod F4-Here F5-Zoom F6-Next F7-Trace F8-Step F9-Run F10-Menu

פקודת call-המשך

DOSBox 0.74, Cpu speed: max 100% cycles, Frameskip 0, Program: TD

File Edit View Run Breakpoints Data Options Window Help

[J]-CPU 80486

```
#baseproc#zeromemory: xor al, al
cs:0000:32C0 xor al,al
#baseproc#12: mov cx, 100
cs:0002: B96400 mov cx,0064
#baseproc#zeroloop: mov [bx], al
cs:0005: 8807 mov [bx],al
#baseproc#15: inc bx
cs:0007: 43 inc bx
#baseproc#16: loop ZeroLoop
cs:0008: E2FB loop #baseproc#zeroloop (0005)
#baseproc#17: ret
cs:000A: C3 ret
#baseproc#start: mov ax, @data
cs:000B: B87B08 mov ax,087B
#baseproc#22: mov ds, ax
```

ax 087B c=0
bx 087B z=0
cx 0000 s=0
dx 0000 o=0
si 0000 p=0
di 0000 a=0
bp 0000 i=1
sp 00FE d=0
ds 087B
es 0869
ss 0882
cs 0879
ip 0000

es:0000 CD 20 7D 9D 00 EA FF FF = }¥ Ω
es:0008 AD DE 32 0B C3 05 6B 07 ; 28 |*k*
es:0010 14 03 28 08 14 03 92 01 10 (1011ff)
es:0018 01 01 01 00 02 04 FF FF 000 8*
es:0020 FF FF FF FF FF FF FF FF

ss:0100 52FB
ss:00FE 0015
ss:00FC 0000
ss:00FA 05C3
ss:00F8 0A95

F1-Help F2-Bkpt F3-Mod F4-Here F5-Zoom F6-Next F7-Trace F8-Step F9-Run F10-Menu

- מיד לאחר הקריאה לפרוצדורה השתנה ערך של ip
 - מדוע כעת $ip=0000$?
- איזה עוד רגיסטר השתנה?
- איזה ערך נמצא כרגע במקום $ss:sp$?

פקודת ret

- מצב המעבד לפני ואחרי הרצת פקודת ה-ret:

The image displays two screenshots of the DOSBox 0.74 interface, illustrating the state of the CPU registers before and after the execution of the `ret` instruction.

Top Screenshot (Before `ret`):

- Assembly Code:**

```

cs:FFFF 0032  add [bp+sil,dh
cs:0001 00B9640088  sar byte ptr [bx+di+0064],88
cs:0006 07  pop es
#baseproc#15: inc bx
inc bx
zeroLoop
loop #baseproc#zeroloop (0005)

```
- Register State:**
 - ax: 0000, c: 0
 - bx: 00DF, z: 0
 - cx: 0000, s: 0
 - dx: 0000, o: 0
 - si: 0000, p: 0
 - di: 0000, a: 0
 - bp: 0000, i: 1
 - sp: 00FE, d: 0

Bottom Screenshot (After `ret`):

- Assembly Code:**

```

#baseproc#22: mov ds, ax
cs:000E 8ED8  mov ds,ax
#baseproc#24: mov bx, ds
cs:0010 8CDB  mov bx,ds
#baseproc#25: call ZeroMemory
cs:0012 E8EBFF  call #baseproc#zeromemory
#baseproc#exit: mov ax, 4c00h
cs:0015 B8004C  mov ax,4c00
#baseproc#28: int 21h
cs:0018 CD21  int 21
cs:001A 0000  add [bx+sil],al
cs:001C 0000  add [bx+sil],al

```
- Register State:**
 - ax: 0000, c: 0
 - bx: 00DF, z: 0
 - cx: 0000, s: 0
 - dx: 0000, o: 0
 - si: 0000, p: 0
 - di: 0000, a: 0
 - bp: 0000, i: 1
 - sp: 0100, d: 0
 - ds: 007B
 - es: 0069
 - ss: 0082
 - cs: 0079
 - ip: 000A

The `ret` instruction is highlighted in blue in both screenshots, indicating its execution. The register state changes reflect the return from a procedure call, with the instruction pointer (ip) and stack pointer (sp) being updated.

סיכום - פקודות call, ret

• פקודת call:

- מורידה את ערכו של sp בשתיים (יש מקרה שבו היא מורידה את ערכו של sp בארבע - בהמשך)
- מעתיקה לתוך הכתובת $ss:sp$, את הכתובת בזיכרון אליה יש לחזור בסיום ריצת הפרוצדורה
- מעתיקה לתוך ip את הכתובת של הפקודה הראשונה של הפרוצדורה
- מבצעת $jump$ אל תחילת הפרוצדורה

• פקודת ret:

- קוראת מהכתובת $ss:sp$, את הכתובת בזיכרון אליה יש לחזור.
- מעלה את ערכו של sp בשתיים (במקרה זה - מקרים אחרים בהמשך).
- משנה את ה- ip אל הכתובת שנקראה מ- $ss:sp$, ובכך מחזירה את התוכנית לנקודה בה היא היתה לפני הקריאה לפרוצדורה.

פרוצדורות near, far

- פרוצדורה יכולה להיות או באותו סגמנט עם הקוד שקורא לה, או בסגמנט אחר
- פרוצדורה near – באותו סגמנט
- פרוצדורה far – בסגמנט אחר
- תוספת ההוראה far בכותרת הפרוצדורה
- למחסנית יידחף גם ה-`ip` וגם הסגמנט של כתובת החזרה
- ערכו של `sp` יירד ב-4 עם ביצוע `call`
- ערכו של `sp` יעלה ב-4 עם ביצוע `ret`
- סביר שנשתמש רק בפרוצדורות near

פרוצדורת far

- התוכנית הועתקה עם תוספת של מילה אחת בלבד:

proc ZeroMemory far

- אילו שינויים חלו במהלך הריצה?

DOSBox 0.74, Cpu speed: max 100% cycles, Frameskip 0, Program: TD

File Edit View Run Breakpoints Data Options Window Help

[CPU 80486] 2=[↑][↓]

```
#baseproc#start: mov ax, @data
cs:000B B87B08      mov ax,087B
#baseproc#22: mov ds, ax
cs:000E 8ED8        mov ds,ax
#baseproc#24: mov bx, ds
cs:0010 8CDB        mov bx,ds
#baseproc#25: call ZeroMemory
cs:0012 0E          push cs
cs:0013 E8EAF        call #baseproc#zeromemory
#baseproc#exit: mov ax, 4c00h
cs:0016 B8004C       mov ax,4C00
#baseproc#28: int 21h
cs:0019 CD21         int 21
cs:001B 0000         add [bx+sil,al
cs:001D 0000         add [bx+sil,al

es:0000 CD 20 7D 9D 00 EA FF FF = }¥ ¢
es:0008 AD DE 32 0B C3 05 6B 07 i |28|*k.
es:0010 14 03 28 06 14 03 92 01 9w(110ff
es:0018 01 01 01 00 02 04 FF FF 888 8+
es:0020 FF FF FF FF FF FF FF FF

ax 087B c=0
bx 087B z=0
cx 0000 s=0
dx 0000 o=0
si 0000 p=0
di 0000 a=0
bp 0000 i=1
sp 00FC d=0
ds 087B
es 0869
ss 0882
cs 0879
ip 0000

ss:0102 0403
ss:0100 52FB
ss:00FE 0879
ss:00FC 0016
ss:00FA 0000
```

F1-Help F2-Bkpt F3-Mod F4-Here F5-Zoom F6-Next F7-Trace F8-Step F9-Run F10-Menu

שימוש במחסנית לשמירת מצב התוכנית

CODESEG

```
proc    Print10X
    mov cx, 4 ; 4 'X' per line
PrintXLoop:
    mov dl, 'X'
    mov ah, 2h
    int 21h ; Print 'X'
    loop PrintXLoop
    ret
endp    Print10X

start:
    mov ax, @data
    mov ds, ax
    mov cx, 3
```

- מתכנת רצה להדפיס למסך שלוש שורות, ארבעה אים בכל שורה
- מה הבעיה בתוכנית הבאה?

Row:

```
    call Print10X
    mov dl, 0ah
    mov ah, 2h
    int 21h ; New line
    loop Row
exit: mov ax, 4c00h
    int 21h
END start
```

שימוש במחסנית לשמירת מצב התוכנית

CODESEG

proc Print10X

push cx

mov cx, 4 ; 4 'X' per line PrintXLoop:

mov dl, 'X'

mov ah, 2h

int 21h ; Print 'X'

loop PrintXLoop

pop cx

ret

endp Print10X

start:

mov ax, @data

mov ds, ax

mov cx, 3

- נדאג לשמור את CX בכניסה לפרוצדורה ולשחזר את ערכו ביציאה

Row:

call Print10X

mov dl, 0ah

mov ah, 2h

int 21h ; New line

loop Row

exit: mov ax, 4c00h

int 21h

END start

CODESEG

```
proc      ChangeRegistersValues
```

```
    ;???
```

```
    mov ax, 1
```

```
    mov bx, 2
```

```
    mov cx, 3
```

```
    mov dx, 4
```

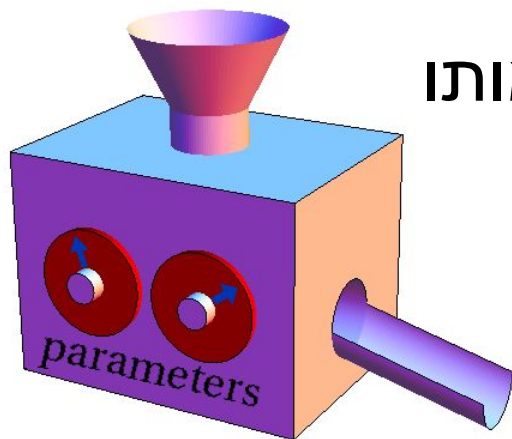
```
    ;???
```

```
    ret
```

```
endp      ChangeRegistersValues
```

- הוסיפו שורות קוד
לפרוצדורה (במקום
ה-???) , כך שערכי
הרגיסטרים ביציאה יהיו
זהים לערכיהם בכניסה

העברת פרמטרים לפרוצדורה

- לא תמיד נרצה שפרוצדורה תבצע את אותו הדבר

- תדפיס למסך 10 Xים
- תדפיס למסך 9 Xים
- האם צריך לכתוב פרוצדורה חדשה?
- ניתן להעביר את כמות ה-Xים להדפסה כפרמטר

- שיטות להעברת פרמטרים לפרוצדורה:

- שימוש ברגיסטרים כלליים
- שימוש במשתנים שמוגדרים ב-DATASEG
- העברת הפרמטרים על גבי המחסנית

שימוש ברגיסטרים כללים

```
proc ZeroMemory
    mov cx, ax          ; ax holds
                        ; the number ; of bytes that should
                        ; become zero
    xor al, al
ZeroLoop:
    mov [bx], al
    inc bx
    loop ZeroLoop
    ret
endp ZeroMemory
```

- נשים ברגיסטרים כללים את כל הפרמטרים שהפרוצדורה מקבלת
 - פשוט לשימוש
 - כמות מוגבלת של רגיסטרים
 - אם הפרוצדורה תשנה את הרגיסטרים ייתכן שזה ישנה את פעולת הקוד שקרא לה
- דוגמה: נשלח ל-ZeroMemory את כמות הבתים לאיפוס כפרמטר ע"י ax

שימוש במשתנים ב-dataseg

```
proc ZeroMemory  
    mov cx, [NumOfZeroBytes]  
    xor al, al  
ZeroLoop:  
    mov bx, [MemoryStart]  
    mov [bx], al  
    inc [MemoryStart]  
loop ZeroLoop  
ret  
endp ZeroMemory
```

- נגדיר משתנים ב-dataseg ונעתיק לתוכם את הפרמטרים

- כבר אין בעיה של כמות פרמטרים
- מתכנת הפרוצדורה צריך לתאם עם מתכנת התוכנית שקוראת לה
- הקוד של הפרוצדורה קשה לשיתוף
- מה אם שתי פרוצדורות צריכות להשתמש באותם פרמטרים?

העברת פרמטרים על המחסנית

- נשתמש במחסנית להעברת הפרמטרים

- מצריך פקודות נוספות וזיכרון נוסף

- אין מגבלה על כמות הפרמטרים

- הפרוצדורה לא צריכה להכיר את שמות

- המשתנים בתוכנית שראה לה

- ניתן לשתף קוד בקלות

- השיטה המקובלת להעברת פרמטרים

- קיימות שתי שיטות להעברה:

- העברה לפי ערך – Pass by value

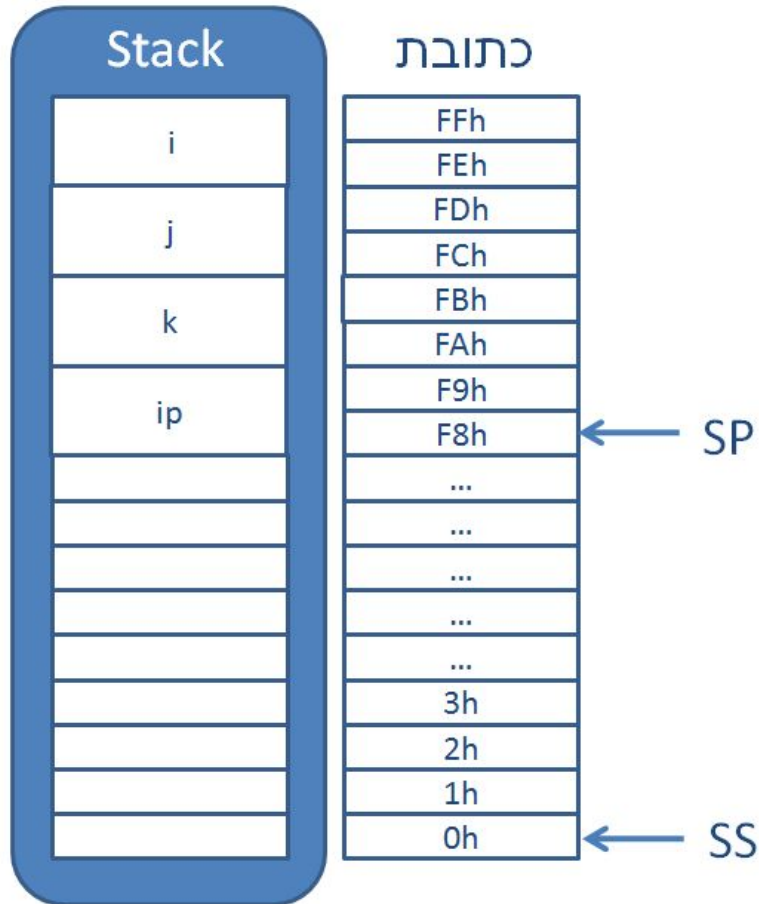
- העברה לפי ייחוס – Pass by reference

Pass By Value

- בשיטה זו מועבר לפרוצדורה ערך הפרמטר
- לדוגמה:
`push [var]`
`push 8`
- על המחסנית נוצר העתק של הפרמטר
- לפרוצדורה אין גישה לפרמטר המקורי
 - אינה יכולה לשנות את ערכו, רק את ההעתק

Pass By Value – המשך

- דוגמה: הפרוצדורה SimpleProc מחשבת $I+J-K$
- קריאה לפרוצדורה:

```
push[i]
push[j]
push[k]
call SimpleProc
```

Pass By Value – המשך

```
proc SimpleProc
  pop ReturnAddress
  pop ax    ; k
  pop bx    ; j
  sub bx, ax ; j-k
  pop ax    ; i
  add ax, bx ; i+j-k
  push     ReturnAddress
  ret
endp      SimpleProc
```

- בתוך הפרוצדורה נבצע קסק למחסנית כדי להוציא את הפרמטרים
- ה-קסק הראשון יוציא את קי
 ◦ זו אינה שיטה מקובלת, אנחנו משתמשים בה – זמנית – רק לצורך הבנת פעולת המחסנית
- צריך לדחוף אותו חזרה למחסנית (מדוע?)
- בדוגמה זו נשתמש במשתנה בשם ReturnAddress
- ניתן להשתמש גם ברגיסטר

Pass By Value – תרגילים

- צרו פרוצדורה שמקבלת פרמטר אחד בשיטת pass by value ומדפיסה למסך מספר 'X' לפי הנתון בפרמטר. דגשים: יש לבדוק קודם לכן שערך הפרמטר חיובי! בסיום הריצה יש לשחזר את ערכי הרגיסטרים שנעשה בהם שימוש. עזרה – הדפסת תו למסך:

```
mov     dl, 'X'
mov     ah, 2h
int     21h
```

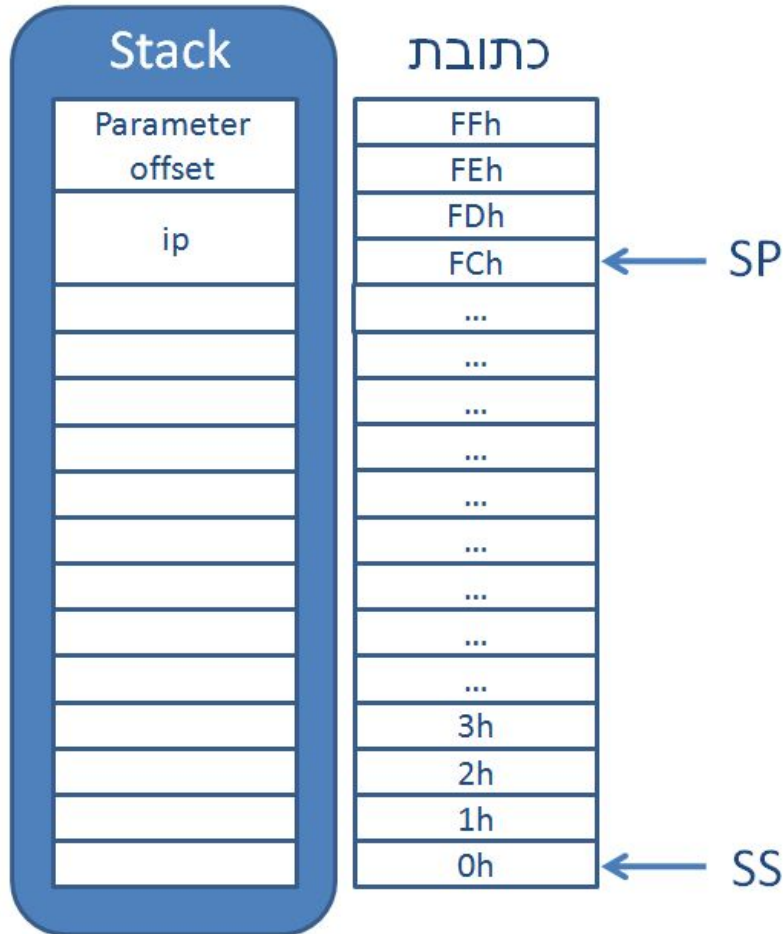
- צרו פרוצדורה שמקבלת שני פרמטרים בשיטת pass by value ומדפיסה למסך 'A' אם הפרמטר הראשון גדול מהשני, 'B' אם הפרמטר השני גדול מהראשון ו-'C' אם הם שווים. בסיום הפרוצדורה יש לשחזר את הערכים המקוריים של הרגיסטרים.
- צרו תוכנית שמוגדרים בה ארבעה מספרים כקבועים בתחילת התוכנית, ומשתנים בשם max ו-min. צרו פרוצדורה שמקבלת כפרמטרים pass by value את ארבעת המספרים הקבועים ומכניסה למשתנה max את הערך המקסימלי מביניהם ולמשתנה min את הערך המינימלי מביניהם.

Pass By Reference

- מעבירים לפרוצדורה את הכתובת של הפרמטר
 - מיד נראה כיצד
- על המחסנית לא נוצר העתק של הפרמטר
- לפרוצדורה יש גישה לכתובת בזיכרון שמכילה את הפרמטר
 - יכולה לשנות את ערכו

Pass By Reference – המשך

- כיצד מעבירים על המחסנית את כתובת הפרמטר?
 - דוחפים את האופסט
 - מבצעים קריאה לפרוצדורה

```
push    offset parameter
call ProcName
```

Pass By Reference – המשך

- הפרוצדורה SimpleAdd מקבלת פרמטר בשיטת Pass by reference ומעלה את ערכו ב-2
- האם אפשר לבצע את אותה פעולה בשיטת Pass by value?

```
proc SimpleAdd
    pop ReturnAddress
    pop bx    ; bx holds the
              ; offset of "parameter"
    pop es    ; es holds the
              ; segment of "parameter"
    add [byte ptr es:bx], 2
    pushReturnAddress
    ret
endp      SimpleAdd
```

לא.
הפרוצדורה
היתה משנה
את ההעתק,
המקור היה
נשאר ללא
שינוי

Pass By Reference – תרגילים

- צרו פרוצדורה שמקבלת פרמטר בשיטת pass by reference ומעלה את ערכו ב-1.
- צרו פרוצדורה שמקבלת ארבעה פרמטרים בשיטת pass by reference ומאפסת אותם.
- צרו פרוצדורה שמקבלת שני פרמטרים בשיטת pass by reference, ומחליפה ביניהם
 - לדוגמה – לפני הפרוצדורה $var1=4, var2=5$. אחרי הפרוצדורה $var1=5, var2=4$